# In welk land is de rechtbank bevoegd?

Italië

## 1 Moet ik mij wenden tot een gewone rechtbank of tot een gespecialiseerde rechtbank (bijvoorbeeld een arbeidsrechtbank)?

In het Italiaanse rechtsstelsel ligt de bevoegdheid in de regel bij de gewone rechtbanken, omdat die rechtbanken specifiek bevoegd zijn in geschillen over persoonlijke rechten en vorderingsrechten. De vrederechter (*Giudice di Pace*), de algemene rechtbank (*Tribunale*) en het hof van beroep (*Corte di Appello*) zijn alle gewone rechtsorganen. Het gerecht van laatste aanleg is het Hof van Cassatie (*Suprema Corte di Cassazione*) en het grondwettelijk hof is het Constitutioneel Hof (*Corte Costituzionale*). Naast het stelsel van gewone rechtbanken is er een stelsel van bestuursgerechten. Bestuursgerechten zijn bevoegd in geschillen over zaken die legitieme belangen betreffen en, op de bij wet vastgelegde specifieke gebieden, in geschillen over individuele rechten, in verband met de uitoefening of niet-uitoefening van bestuursrechtelijke bevoegdheden in verband met maatregelen, handelingen, overeenkomsten of gedragingen betreffende de uitoefening van die bevoegdheden door overheidsinstanties. Handelingen of maatregelen die de regering heeft vastgesteld in de uitoefening van haar politieke macht, kunnen niet voor het gerecht worden aangevochten. De bestuurlijke rechtsbevoegdheid wordt uitgeoefend door de regionale bestuursgerechten (*Tribunali Amministrativi Regionali* – TAR) en door de Raad van State (*Consiglio di Stato*), overeenkomstig de bepalingen van het wetboek van administratieve rechtsvordering. Het gerecht van laatste aanleg is het Hof van Cassatie, maar alleen om redenen van rechtsbevoegdheid.
Er is nog een bijzondere rechtbank – de belastingrechtbank (*Giudice Tributario*). De heffingsbevoegdheid wordt uitgeoefend door de provinciale belastingrechtbanken (*Commissioni Tributarie Provinciali*) en de regionale belastingrechtbanken (*Commissioni Tributarie Regionali*). De belastingrechtbanken zijn bevoegd in alle geschillen over heffingen van allerlei aard en benaming, met inbegrip van regionale, provinciale en gemeentelijke heffingen, evenals bijdragen aan het Italiaanse nationale gezondheidsstelsel, opcenten en navorderingen, de bijbehorende sancties en rentevergoedingen en alle eventuele overige aanvullende vergoedingen. Het Italiaans rechtsstelsel kent een aantal “gespecialiseerde” kamers binnen het stelsel van gewone rechtbanken. Voorbeelden van de belangrijkste gespecialiseerde kamers zijn: a) de kamers die zich toeleggen op kwesties in verband met immigratie, internationale bescherming en het vrije verkeer van EU-burgers; b) de kamers die zich toeleggen op ondernemingsrechtelijke zaken; c) de kamers die zich toeleggen op landbouwaangelegenheden. Andere gespecialiseerde rechtbanken zijn de jeugdrechtbank (*Tribunale per i Minorenni*) en de rechtbank die toeziet op de uitvoering van vonnissen (*Tribunale di Sorveglianza*). Geschillen in verband met werk worden verwezen naar de gewone rechtbanken, waarvan sommige specifieke kamers (arbeidskamers) hebben. Technisch gezien zijn dat echter geen gespecialiseerde kamers maar organisatiemodellen binnen de rechtbanken.
In beginsel is de algemene rechtbank bevoegd in alle zaken die niet vallen onder de bevoegdheid van andere rechtbanken. De algemene rechtbank heeft tevens exclusieve bevoegdheid in alle zaken over belastingen en heffingen (die niet zijn verwezen naar de belastingrechtbanken), alle zaken over de status en bevoegdheid van personen en over honoraire rechten, fraudezaken, handhavingen en in het algemeen iedere zaak met een niet te bepalen waarde.
De vrederechter is bevoegd in zaken die betrekking hebben op roerende zaken met een waarde van maximaal 50 000 EUR, als die volgens de wet niet vallen onder de bevoegdheid van een andere rechtbank. Met ingang van 31 oktober 2021 is dat maximum 30 000 EUR. Verder is de vrederechter bevoegd in alle kwesties in verband met de geschillen genoemd in artikel 7 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering.

## 2 Als de gewone rechtbanken bevoegd zijn (dus als dit de rechtbanken zijn die bevoegd zijn voor dergelijke zaken), hoe kan ik dan te weten komen welke van die rechtbanken bevoegd is voor mijn zaak?

Het criterium om vast te stellen naar welke rechtbank het geschil moet worden verwezen, is “bevoegdheid”. In het Italiaanse rechtsstelsel betreft bevoegdheid doorgaans het geheel aan bevoegdheden en functies dat een rechtsorgaan mag uitoefenen. Er zijn diverse vormen van bevoegdheid, afhankelijk van: - voorwerp; - grondgebied; - aanleg; - waarde. Ten aanzien van burgerlijke rechtsvorderingen is de bevoegdheid bepalend voor het aan elk rechtsorgaan toegekend gezagsniveau en daarmee voor de reikwijdte van de beslissingsbevoegdheden van dat orgaan. De rechtsbevoegdheid in kwestie is vanuit een “technisch perspectief” gedefinieerd en de wettelijke regeling ervan staat beschreven in de artikelen 7 e.v. van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering. Op grond van de betrokken regels is de procedurele aard van de bevoegdheid een prejudiciële kwestie en kan daarom het voorwerp van een beslissing vormen in het kader van een geschil. Bij schending van de regels voor de rechtsbevoegdheid kan de beroepsinstantie in het bijzonder een gegronde uitspraak doen over een gebrek aan rechtsbevoegdheid (zie artikel 38 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering). In technische zin verschilt rechtsbevoegdheid van de zogenaamde “interne” bevoegdheid, d.w.z. de verdeling van zaken in het kader van het bevoegde rechtsorgaan. Laatstgenoemde vorm van rechtsbevoegdheid, ook wel “tabellarisch” genoemd, hangt af van de manier waarop de algemene rechtbank is opgezet: bv. in de vorm van interne kamers (civiele kamer nr. 1) of afdelingen die zich toeleggen op specifieke onderwerpen (arbeidskamer) of aparte entiteiten. Schending van de bepalingen over de toewijzing van zaken geeft geen aanleiding voor een procedurele zaak over de rechtsbevoegdheid maar is veeleer slechts een organisatorisch probleem aangaande de verdeling van de zaak binnen het rechtsorgaan.
Wat betreft de plaats waar het geschil moet worden ondergebracht, is de bevoegde rechtbank, tenzij de wet anders bepaalt, de rechtbank in de woon- of verblijfplaats van de verweerder; als die niet bekend zijn, is de rechtbank in de tijdelijke verblijfplaats van de verweerder bevoegd. Indien de verweerder geen woonplaats, verblijfplaats of tijdelijke verblijfplaats in Italië heeft of indien zijn of haar tijdelijke verblijfplaats onbekend is, is de bevoegde rechtbank die van de verblijfplaats van de eiser. De regels voor de territoriale bevoegdheid staan beschreven in de artikelen 18 e.v. van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering.

### 2.1 Is er een onderscheid tussen lagere en hogere gewone burgerlijke rechtbanken (bijvoorbeeld districtsrechtbanken als lagere rechtbanken en regionale rechtbanken als hogere rechtbanken), en zo ja, welke is dan bevoegd voor mijn zaak?

Het stelsel van gewone rechtbanken is verdeeld over twee gebieden: het strafrechtelijk gebied, waar wordt beoordeeld of de door de openbare aanklager ingestelde strafvervolging tegen een natuurlijk of rechtspersoon wel of niet gegrond is; en het burgerrechtelijk gebied, dat als doel heeft rechtsbescherming te bieden aan de rechten die inherent zijn aan betrekkingen tussen natuurlijke personen of tussen een natuurlijk persoon en een overheidsinstantie, als die instantie in de uitoefening van haar taken de persoonlijke rechten en vorderingsrechten van anderen schendt. Op het strafrechtelijk gebied voeren rechterlijke ambtenaren rechtsprekende en vervolgingstaken uit, die respectievelijk betrekking hebben op het doen van uitspraak en het verrichten van onderzoek (onder verantwoordelijkheid van het openbaar ministerie). De met laatstgenoemde taken belaste ambtenaren vragen na afsluiting van hun onderzoek de zaak te seponeren of stellen strafvervolging in, waarna zij de aanklacht in rechte ondersteunen en vervolgingstaken verrichten als de zaak in hoger beroep gaat. Overeenkomstig artikel 107, laatste lid, van de Italiaanse grondwet worden strafrechtelijke vorderingen ingesteld door leden van het

openbaar ministerie (ook als zij deel uitmaken van de gewone rechtbanken). Tijdens het strafproces kan het slachtoffer een civiele vordering instellen om vergoeding van de door hem of haar geleden schade te vorderen; het slachtoffer kan zich ook afzonderlijk tot de burgerrechter wenden. Burgerrechtelijke en strafzaken hebben elk hun eigen regelgeving: het wetboek van burgerlijke rechtsvordering en het wetboek van strafvordering. De gewone rechtspraak wordt uitgeoefend door “professionele” rechters en “honoraire” rechters, die allebei deel uitmaken van de rechterlijke macht.
In eerste aanleg wordt de rechtspraak uitgeoefend door de volgende organen in zowel burgerrechtelijke als strafzaken:
de vrederechter – in dit geval wordt de rechtbank voorgezeten door een honoraire rechter alleen;
de rechtbank met algemene bevoegdheid (*Tribunale Ordinario*), bestaande uit één rechter of een college van rechters, afhankelijk van de aard van het geschil;
de jeugdrechtbank, bestaande uit een college van rechters die worden bijgestaan door deskundigen;
de rechtbank die toeziet op de uitvoering van vonnissen (*Tribunale di Sorveglianza*), bestaande uit één rechter of een college van rechters (bijgestaan door deskundigen).
In eerste instantie worden de vervolgingstaken uitgevoerd door:
de openbare aanklager bij de rechtbank met algemene bevoegdheid (waaronder voor misdrijven die vallen onder de bevoegdheid van de vrederechter);
de openbare aanklager bij de jeugdrechtbank;
de openbare aanklager bij het hof van beroep, voor procedures die aanhangig zijn gemaakt bij de rechtbank die toeziet op de uitvoering van vonnissen (*Tribunale di Sorveglianza*).
In tweede aanleg wordt de rechtspraak uitgeoefend door de volgende organen:
het hof van beroep, voor beroepen ingesteld tegen uitspraken van de rechtbank met algemene bevoegdheid en de jeugdrechtbank;
de rechtbank met algemene bevoegdheid, voor beroepen ingesteld tegen uitspraken van de vrederechter (evenals voor beroepen ingesteld tegen bevelen in verband met persoonlijke vrijheid);
de rechtbank die toeziet op de uitvoering van vonnissen *Tribunale di Sorveglianza*, voor beroepen ingesteld tegen uitspraken van de rechter die toeziet op de uitvoering van vonnissen.
In tweede aanleg worden de vervolgingstaken uitgevoerd door de openbare aanklager bij het hof van beroep. Rechtspraak over de rechtmatigheid van uitspraken wordt uitgeoefend door het Hof van Cassatie; in rechtszaken die bij het Hof van Cassatie aanhangig zijn gemaakt, worden de vervolgingstaken uitgevoerd door de openbare aanklager bij dit hof. Tot slot zij erop gewezen dat ook de nationale dienst voor maffia- en terrorismebestrijding (*Direzione Nazionale Antimafia e Antiterrorismo*) tot de vervolgingsinstanties in Italië behoort; deze dienst is krachtens Wetsbesluit nr. 160/06 belast met nationaal gecoördineerde vervolgingstaken.

### 2.2 Territoriale bevoegdheid (is de rechtbank van stad A of van stad B bevoegd voor mijn zaak?)

Tenzij in de wet anders is bepaald, is de bevoegde rechtbank die in de woon- of verblijfplaats van de verweerder; als die niet bekend zijn, is de rechtbank in de tijdelijke verblijfplaats van de verweerder bevoegd. Indien de verweerder geen woonplaats, verblijfplaats of tijdelijke verblijfplaats in Italië heeft of indien zijn of haar tijdelijke verblijfplaats onbekend is, is de bevoegde rechtbank die van de verblijfplaats van de eiser. Er zijn evenwel bijzondere regels om de plaats te bepalen van de rechtbank waarbij het geschil moet worden ondergebracht: de algemene en bijzondere regels staan beschreven in de artikelen 18 e. v. van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering. Daarnaast zijn er echter nog andere regels in speciale wetgeving over bv. kwesties in verband met gezinnen of kinderen, de uitvoering van uitspraken of consumentenrechten.

#### 2.2.1 De basisregel voor de territoriale bevoegdheid

Tenzij in de wet anders is bepaald, is voor natuurlijke personen de bevoegde rechtbank die in de woon- of verblijfplaats van de verweerder; als die niet bekend zijn, is de rechtbank in de tijdelijke verblijfplaats van de verweerder bevoegd. Indien de verweerder geen woonplaats, verblijfplaats of tijdelijke verblijfplaats in Italië heeft of indien zijn of haar tijdelijke verblijfplaats onbekend is, is de bevoegde rechtbank die van de verblijfplaats van de eiser.
Voor rechtspersonen geldt dat, als de verweerder een rechtspersoon is, de bevoegde rechtbank die in de plaats van vestiging is, tenzij in de wet anders is bepaald. Als de rechtspersoon een andere vestiging heeft of een vertegenwoordiger die is gemachtigd om voor de rechter te verschijnen in verband met het verzoek, is de bevoegde rechtbank ook die in de plaats waar die vertegenwoordiger of die vestiging zich bevindt. Voor aan de bevoegdheid gerelateerde doeleinden hebben ondernemingen zonder rechtspersoonlijkheid, verenigingen zonder rechtspersoonlijkheid en commissies hun hoofdkantoor in de plaats waar zij gewoonlijk hun activiteiten verrichten.
In zaken met betrekking tot rechten jegens bepaalde personen (*diritti di obbligazione*) berust de bevoegdheid altijd bij de rechtbank in de plaats waar de verplichting is ontstaan of moet worden vervuld.

#### 2.2.2 Uitzonderingen op de basisregel

*Rechtbank voor kinderzaken (Foro per le cause relative a bambini)*
Voor maatregelen bedoeld om te interveniëren in de ouderlijke verantwoordelijkheid is de gewone verblijfplaats van het kind op het moment van indiening van het verzoek het belangrijkste criterium. De gewone verblijfplaats van het kind moet zijn vastgesteld aan de hand van objectieve criteria; als het kind wordt overgebracht naar een andere plaats en het er, mede gezien de leeftijd van het kind, slechts een verwaarloosbaar korte tijd verblijft, is niet de rechtbank in die nieuwe verblijfplaats bevoegd.
*Rechtbank voor huwelijkszaken (Foro per le cause relative al matrimonio)*
Scheiding van tafel en bed. Bij scheiding van tafel en bed wordt het verzoek ingediend bij de rechtbank in de plaats waar de partners hun laatste gemeenschappelijke verblijfplaats hadden of, als zij nooit een gemeenschappelijke verblijfplaats hebben gehad, in de woon- of verblijfplaats van de verwerende echtgeno(o)t(e). Als de verwerende echtgeno(o)t(e) in het buitenland verblijft of niet kan worden bereikt, wordt het verzoek ingediend bij de rechtbank in de woon- of verblijfplaats van de verzoeker; als die echtgeno(o)t(e) ook in het buitenland verblijft, kan het verzoek worden ingediend bij iedere rechtbank in Italië.
Echtscheiding. De rechtbank die bevoegd is in verzoeken om ontbinding van een burgerlijk huwelijk of beëindiging van de burgerrechtelijke gevolgen van een (katholiek) concordaatshuwelijk, is de rechtbank in de woon- of verblijfplaats van de verwerende echtgeno(o)t(e), onverminderd de overige criteria voor vaststelling van de bevoegdheid die als alternatief zijn opgenomen in dezelfde wettelijke bepaling. Het is evenwel toegestaan een gezamenlijk verzoek in te dienen bij de rechtbank in de woon- of verblijfplaats van een van beide echtgenoten.
*Rechtbank voor arbeidszaken (Foro per le cause di lavoro)*
In eerste aanleg vallen arbeidsgeschillen onder de bevoegdheid van de algemene rechtbank, handelend als arbeidsrechtbank. De territoriale bevoegdheid berust bij de rechtbank in de plaats waar de arbeidsrelatie is ontstaan of waar de onderneming of een dochterbedrijf daarvan waar de werknemer ten tijde van de beëindiging van de arbeidsrelatie te werk was gesteld of zijn of haar diensten verleende, zich bevindt. Deze bevoegdheid blijft van kracht na verkoop van de onderneming of sluiting van de onderneming of haar dochterbedrijf, mits het verzoek is ingediend binnen een half jaar na die verkoop of sluiting. De territoriale bevoegdheid in geschillen in verband met arbeidsrelaties bij kantoren van administratieve overheidsinstanties berust bij de rechtbank in de plaats waar het kantoor waar de medewerker ten tijde van de beëindiging van de arbeidsrelatie te werk is gesteld of was gesteld, zich bevindt. In geschillen waarin

een van de partijen een overheidsinstantie is, kan een rechtbank niet fungeren als *foro erariale* (rechtbank die kwesties in verband met overheidsfinanciën behandelt).

*Rechtbank voor zaken in verband met zakelijke rechten op onroerende zaken en uitzettingen of beslagleggingen (Foro per le cause relative a diritti reali e ad azioni possessorie)*

Voor zaken in verband met zakelijke rechten op onroerende zaken, zaken in verband met de verhuur en bruikleen (commodaat) van gebouwen en bedrijfshuur, evenals zaken in verband met de toepassing van voorwaarden en naleving van de bij wet- of regelgeving of volgens goed gebruik bepaalde afstanden betreffende de aanplant van bomen en heggen, berust de bevoegdheid bij de rechtbank in de plaats waar het gebouw of zakelijk eigendom zich bevindt. Als het gebouw zich in meer dan één rechtsgebied bevindt, berust de bevoegdheid bij de rechtbank in het gebied waar de desbetreffende partij de meeste belasting betaalt aan de staat; als de partij geen belasting betaalt, berust de bevoegdheid bij een rechtbank voor het gebied waarin een deel van het gebouw zich bevindt. Voor uitzettingen of beslagleggingen en voor klachten over nieuwe werken en mogelijke schade berust de bevoegdheid bij de rechtbank in de plaats waar de betwiste handeling heeft plaatsgevonden.

*Rechtbank voor erfeniszaken (Foro per le cause ereditarie)*

De bevoegdheid berust bij de rechtbank in de plaats waar de erfenisprocedure is ingesteld, in zaken:

1) in verband met de vorderingen op, of de verdeling van een nalatenschap, of in iedere andere zaak tussen gezamenlijke erfgenamen om een nalatenschap te verdelen;

2) in verband met de nietigverklaring van de verdeling van een nalatenschap en de veiligstelling van aandelen, mits zij binnen twee jaar na verdeling van de nalatenschap zijn ingesteld;

3) in verband met aan de overledene verstrekte leningen of door de erfgenaam verschuldigde legaten, mits zij worden ingesteld voordat de nalatenschap is verdeeld en in elk geval binnen twee jaar na instelling van de erfenisprocedure;

4) tegen de executeur van de nalatenschap, mits zij worden ingesteld binnen de onder 3) hiervoor beschreven termijnen.

*Rechtbank voor zaken tussen zakenpartners en tussen bewoners van een flatgebouw (Foro per le cause tra soci e tra condomini)*

Voor zaken tussen zakenpartners berust de bevoegdheid bij de rechtbank in de plaats waar het hoofdkantoor van de onderneming staat; voor zaken tussen bewoners van een flatgebouw onderling of tussen bewoners van een flatgebouw en het flatgebouw zelf berust de bevoegdheid bij de rechtbank in het rechtsgebied waarin zich de gemeenschappelijke ruimten (of de meeste daarvan) bevinden.

*Rechtbank voor zaken waarbij administratieve overheidsinstanties partij zijn (Foro della pubblica amministrazione)*

Voor zaken waarbij een van de partijen een administratieve overheidsinstantie is, berust de bevoegdheid – krachtens de bijzondere wetten voor de vertegenwoordiging en verdediging van de overheid in rechte en in de daarin bepaalde zaken – bij de rechtbank in de plaats waar zich het kantoor van de openbare aanklager (*Ufficio dell'Avvocatura dello Stato*) bevindt, in welk rechtsgebied de rechtbank die krachtens de gewone regels bevoegd zou zijn, zich bevindt. Wanneer de administratieve overheidsinstantie de verweerder is, is dat rechtsgebied dat van de rechtbank in de plaats waar de verplichting is ontstaan of moet worden vervuld of waar de roerende of onroerende zaak dat het voorwerp van het verzoek vormt, zich bevindt.

*Handhavingsrechtbank (Foro dell'Esecuzione Forzata)*

Voor de handhaving van verplichtingen in verband met roerende of onroerende zaken berust de bevoegdheid bij de rechtbank in de plaats waar die zaken zich bevinden. Voor de handhaving van verplichtingen in verband met motorvoertuigen en aanhangers berust de bevoegdheid bij de rechtbank in de plaats waar de schuldenaar zijn of haar woon- of (tijdelijke) verblijfplaats of hoofdkantoor heeft. Voor de handhaving van verplichtingen tot het verrichten of niet verrichten van een bepaalde handeling berust de bevoegdheid bij de rechtbank in de plaats waar de verplichting moet worden vervuld.

*Consumentenrechtbank (Foro del Consumatore)*

In consumentenzaken berust de bevoegdheid bij de rechtbank in de plaats waar de betrokken consument verblijft of feitelijk woont. De bevoegdheid van die rechtbank is exclusief en dwingend, tenzij de partijen met elkaar hebben onderhandeld over de betrokkenheid van andere rechtbanken. Het is uitgesloten het procesgedrag van de consument, waarvan pas sprake kan zijn na aanvang van de zaak, gelijk te stellen met onderhandelingen en aan te voeren als grond voor afwijking van de consumentenrechtbank.

**2.2.2.1 Wanneer mag ik kiezen tussen de rechtbank van de woonplaats van de verweerder (aangewezen door de basisregel) en een andere rechtbank?**

In sommige gevallen kan een geschil worden voorgelegd aan een aantal verschillende rechtbanken, de zogenaamde "alternatieve rechtbanken". Die situatie doet zich in het bijzonder voor bij zaken met betrekking tot rechten jegens bepaalde personen: in dat geval berust de bevoegdheid, ten aanzien van de rechtbank in de plaats waar de verweerder woont, tevens bij de rechtbank in de plaats waar de verplichting is ontstaan of moet worden vervuld.

**2.2.2.2 Wanneer moet ik kiezen voor een andere rechtbank dan die van de woonplaats van de verweerder (aangewezen door de basisregel)?**

De rechtbank in de verblijfplaats van de verweerder is niet bevoegd als in het Italiaanse recht is bepaald dat een andere, exclusieve rechtbank bevoegd is. Zie in dit verband de toelichting bij 2.2.2 ("Uitzonderingen op de basisregel").

**2.2.2.3 Mogen de partijen zelf een rechtbank aanwijzen die normaal gezien niet bevoegd zou zijn?**

Behalve in het geval van dwingende rechtsbevoegdheid (die bevoegdheid waarvan niet in overleg kan worden afgeweken) mogen de partijen gezamenlijk een andere rechtbank overeenkomen (artikel 20 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering).

**3 Als een gespecialiseerde rechtbank bevoegd is, hoe kan ik dan te weten komen tot welke rechtbank ik mij moet wenden?**

Als een gespecialiseerde rechtbank bevoegd is, zijn de in de desbetreffende speciale wetten beschreven bevoegdheidscriteria van toepassing.

*Administratieve rechtbanken.* De bevoegdheid in geschillen in verband met maatregelen, handelingen, overeenkomsten of het gedrag van administratieve overheidsinstanties berust altijd bij de regionale administratieve rechtbank in het territoriale district waar het hoofdkantoor van die instanties zich bevindt. De bevoegdheid ligt in ieder geval bij de regionale administratieve rechtbank voor alle geschillen in verband met maatregelen, handelingen, overeenkomsten of het gedrag van administratieve overheidsinstanties waarvan de rechtstreekse gevolgen beperkt zijn tot het territorium van de regio waar die rechtbank zich bevindt. Voor geschillen in verband met ambtenaren berust de bevoegdheid altijd bij de rechtbank in het territoriale district waarvan de standplaats zich bevindt. In andere gevallen berust de bevoegdheid – voor handelingen van de staat – altijd bij de regionale administratieve rechtbank van Lazio (met hoofdkantoor in Rome) en – voor handelingen van supraregionale publieke entiteiten – bij de regionale administratieve rechtbank van de regio waar zij hun hoofdkantoor hebben.

*Belastingrechtbanken.* De provinciale belastingrechtbanken zijn bevoegd in alle klachten die zijn ingediend tegen belastinginstanties en belastinginners in hun district. In het geval van klachten ingediend tegen een afdeling van de nationale belastingautoriteit (*Agenzia delle Entrate*) met bevoegdheid over heel of een deel van Italië, berust de bevoegdheid bij de provinciale belastingrechtbank in het district waarvan het kantoor zich bevindt dat is belast met de in de betwiste aangifte beschreven taken.

**Links**

►*De Italiaanse grondwet* (EN)
https://www.senato.it/sites/default/files/media-documents/COST_INGLESE.pdf
►*Italiaanse wet- en regelgeving* (IT)

https://www.normattiva.it/?language=en
►Italiaans wetboek van burgerlijke rechtsvordering (IT)
http://www.altalex.com/documents/codici-altalex/2015/01/02/codice-di-procedura-civile
►Het wetboek van bestuursrechtspraak (EN)
https://www.giustizia-amministrativa.it/cdsintra/wcm/idc/groups/public/documents/document/mday/mzk3/~edisp/nsiga_4276977.pdf
►Code de justice administrative (FR)
https://www.giustizia-amministrativa.it/cdsintra/wcm/idc/groups/public/documents/document/mday/njiz/~edisp/nsiga_4506451.pdf
► Italienische Verwaltungsprozessordnung (DE)
https://www.giustizia-amministrativa.it/cdsintra/wcm/idc/groups/public/documents/document/mday/nda5/~edisp/nsiga_4289867.pdf
► Het rechtsstelsel van Italië (EN)
https://www.csm.it/web/csm-international-corner/consiglio-superiore-della-magistratura/sistema-giudiziario-italiano?show=true&title=&show_bcrumb=
► Wetgeving over het belastingproces (IT)
http://def.finanze.it/DocTribFrontend/getAttoNormativoDetail.do?id=%7BECD81E71-D37B-4722-AA36-116B5BCB2232%7D
► Ministerie van Justitie (IT)
https://www.giustizia.it/giustizia
Laatste update: 06/12/2023
De verschillende taalversies van deze pagina worden bijgehouden door de betrokken EJN-contactpunten. De informatie wordt vertaald door de diensten van de Europese Commissie. Eventuele aanpassingen zijn daarom mogelijk nog niet verwerkt in de vertalingen. Het EJN en de Commissie aanvaarden geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor informatie of gegevens in dit document of waarnaar in dit document wordt verwezen. Zie de juridische mededeling voor auteursrechtelijke bepalingen van de lidstaat die verantwoordelijk is voor deze pagina.